

Bombs away?! Visies op de geallieerde air raids op Duitse steden in de Angelsaksische wereld van de 20ste eeuw (Arno Bekaert)

Bombs away is een studie van de diverse manieren waarop men doorheen de 20ste eeuw in de Angelsaksische wereld keek naar de geallieerde air raids tijdens de Tweede Wereldoorlog. Door hierbij de focus te leggen op de narratieven die rondom de bombardementen opgebouwd werden, wordt licht geworpen op de uitermate complexe relatie die een samenleving heeft met een verleden. De thesis bouwt verder op de these van Tessa Morris-Suzuki die stelt dat (hedendaagse) samenlevingen betrokken zijn en blijven met het verleden door handelingen gesteld door voorgaande generaties.

De zoektocht naar de omringende narratieven eindigde in verschillende maatschappelijke sferen, zowel de officieel-politieke als de populair-artistieke. Ruwweg scheidden twee tendenzen zich af binnen de omgang met de air raids. Enerzijds, een tendens waarbinnen positief gekeken werd naar het fenomeen en, anderzijds, een tendens waarbinnen het omgekeerde waar was. Om tot de absolute oorsprong van deze verschillende tendenzen, en daarmee visies op de geallieerde bombardementen, te komen werd een studie gemaakt van de twee periodes die als 'de geboorte' van beide houdingen aanzien konden worden: de vroege oorlogsjaren (1939 – 1945) en de gloriejaren van de counter culture waarover sprake (1963 – 1972).

Uit de analyse van de bovenvermelde eerste periode kwam naar voor dat een eerder klassiek omkaderend oorlogsnarratief geconstrueerd werd. De bouwstenen van dat narratief waren, ten eerste, een strikt afgebakende religieuze splijtzwam en, ten tweede, (verder bouwend op de religieuze splijtzwam) een doorgedreven vervreemding. Centraal aspect binnen het narratief, zo werd afgeleid, was de constructie van twee tegenovergestelde kanten binnen de oorlog waarvan één goede, vrome, moedige Christelijke kant (de Angelsaksische zijde) en één door en door slechte, laffe, ketterende barbaarse kant (de Asmogendheden/Duitse agressor). Binnen dit narratief was de overwinning van die eerste over die tweede een onvermijdelijke noodzaak. Om tot die noodzakelijke overwinning over de duivelse Ander te komen – hier zit hem de invloed van het omkaderende narratief op de houding ten opzichte van de air raids – beriepen de Angelsaksische overheden zich op de techniek van het (stads)bombarderen gezien dit een uiterst efficiënte, snelle en legitieme manier was om tot winst te komen. Dit klassieke oorlogsnarratief en de bijkomstige positieve evaluatie van de air raids werd uitgedragen door zo goed als de volledige Angelsaksische maatschappij: zowel de officiële als artistieke sfeer droegen bij tot de opkomst en bestendiging van de specifieke kijk op de geallieerde bombardementen.

De analyse van de gloriejaren van de counter culture en het narratief dat door hen opgebouwd en naar voor geschoven werd, bracht compleet andere sentimenten aan de oppervlakte. Dit tegen-narratief (dat zich in hoofdzaak afzette tegen het klassieke oorlogsnarratief dat ten tijde van de Tweede Wereldoorlog dominant was) werd grotendeels opgebouwd op het onderuit halen van de fundamenteen waarop het voorgaande oorlogsnarratief zich op stoelde. Er werd, ten eerste, komaf gemaakt met de strikte religieuze tweespalt die geconstrueerd was door de Angelsaksische politici en camera's gedurende de wereldoorlog. In combinatie met deze nieuwe lezing van het concept religie binnen het tegen-narratief werd ook werk gemaakt van een meer universalistisch humanisme: de Wij- tegen-Zij constructie die haar religieuze legitimatie

verloren had in het tegen-narratief, werd omgevormd tot de constructie van een Onsentiteit, een noemer waar alle menselijke actoren die deel uit hadden gemaakt van de oorlog in ondergebracht werden. Deze radicale veranderingen binnen het narratief leden tot een opschudding van de visie op de air raids. Waar deze voorheen als een legitieme en efficiënte tactiek aanzien werden om de overwinning in de wacht te slepen in de Christelijke strijd tegen de ongelovigen, zien we dat het wegvallen van de religieuze legitimatie en daarmee de tegengestelde kanten binnen het oorlogsnarratief voor een her-evaluatie van de raids zorgden. Doorheen de jaren '60 en vroege jaren '70 zouden de raids, als gevolg, afgeschilderd worden als het simpelweg en masse uitmoorden van de mensheid; een moorden zonder nut, noch gewin. Waar de air raids in het klassieke narratief dus aanzien werden als middel om de vijand te doden en zo dé overwinning te bewerkstelligen, werden de bombardementen an sich als de vijand aangeduid binnen het tegen-narratief dat enkel en alleen grootschalige sterfte van de mensheid teweegbrachten. Deze kijk op de geallieerde stadsbombardementen kreeg zo goed als uitsluitend vorm binnen de populair-artistische sfeer. Binnen het officiële milieu bleef men de lippen na 1945 strak op elkaar houden wanneer het aankwam op de bombardementen. Dit stilzwijgen was tevens een aanzet voor de counter culture om zich te ontwikkelen.

Wanneer we, uiteindelijk, alle bovenstaande bevindingen in ogenschouw nemen kunnen we een finaal antwoord pomen op de vraag 'hoe keek men in de Angelsaksische wereld doorheen de 20ste eeuw naar de geallieerde air raids op Duitse steden in de Tweede Wereldoorlog'? We kunnen concluderen dat vanaf het interbellum tot het einde van de eeuw verschillende visies op de bombardementen tot stand gekomen zijn waarvan de twee voornaamste een enerzijds positieve visie en anderzijds negatieve visie besloeg. Welke visie op welk moment het meest wijdverspreid was, hing sterk af van de omvattende oorlogsnarratief dat dominante was binnen de Angelsaksische maatschappij. Zo zagen we dat in tijdens de Tweede Wereldoorlog een heel specifieke, positieve kijk op de bombardementen bestond omwille van het feit dat binnen diezelfde maatschappij een klassiek oorlogsnarratief dominant was waarbinnen de bombardementen een sleutelrol konden spelen. Anderzijds, zagen we dat in de populaire tegencultuur van de jaren '60 en '70 een nieuw narratief dominant werd – terwijl de politieke sfeer het fenomeen poogde dood te zwijgen – dat ertoe leed dat een negatieve, veeleer kritische kijk op de bombardementen op kwam zetten. De wet van de complexe relatie tussen (historische) beeldvorming/bewustzijn en narrativisme, zoals beargumenteerd door Hayden White, Frank Ankersmit, Tessa Morris-Suzuki en Richard Terdiman, zien we dus ook in de specifieke casus van de air raids op Duitse steden bevestigd.